

Hoe kunnen de zes Ruinerwoldse kinderen uit 'schuilgezin' weer meedoen in maatschappij?

Een sekte of niet, vader Gerrit Jan van D. liet zijn zes kinderen in Ruinerwold in ieder geval geïsoleerd opgroeien. Nu wacht het moment dat ze moeten aanhaken bij de samenleving. Kan dat? Wat voor toekomst resteert er voor hen? „Ze hebben nauwelijks een identiteit opgebouwd om op terug te vallen.”

ANDRÉ VALKEMAN

Tring. Bij Sektesignaal in Hoevelaken gaat deze dinsdag de telefoon. „Gebeurt jaarlijks tweehonderd keer”, vertelt medewerker Karin Krijnen. Vaak belen ouders, als hun kind in een sekte leeft. Sektesignaal is het landelijk meldpunt voor misstanden binnen gesloten groepen. „Dat kunnen sektes zijn, hoeft niet.” Héél soms belt iemand uit zo'n gesloten groep, met een misstand.

De 25-jarige Jan, de oudste zoon van het Ruinerwold-gezin... Ook hij had mogen belen. Mocht hij Sektesignaal kennen en inderdaad vaders geheim hebben willen openbaren, zoals hij dat uiteindelijk in de dorpskroeg gedaan zou hebben. Vader Gerrit Jan van D. liet Jan met vijf broers en zussen opgroeien zonder ze een BSN-nummer te geven en ze naar school te doen. Dat negen jaar lang, nadat moeder overleed.

Was Van D.'s creatie sektarisch? Een moeilijk te beantwoorden vraag, zeggen wetenschappers. Ondanks het feit dat politie vader aanhield voor vrijheidsberoving. „Sekte? Blijft een rotbegrip! Breed interpreterabel”, vertelt Sjoukje Drenth Bruintjes. Zij behandelt sekteverlaters en trainde Sektesignaal-telefonisten. Bij sektarische vraagstukken heeft ze haar eigen toets: „In hoeverre hebben groepsleden zelfbeschikking, vrije wil en identiteit?”

Of familie Van D. een sektarische groep was, kan ze als buitenstaander niet aangeven. Er zijn wel signalen van controletechnieken, die ook bij sektarische groepen gebruikt worden. Vader behoorde ooit tot de Moonsekte en schreef onder pseudoniem John Eagles aan een geloofsovertuiging. Eagles wilde bijvoorbeeld 'het kwaad' buiten houden. „Dan zie ik ook isolatie van jongeren. In extreme vorm. Kenmerken van hersenspoeltechniek, die je ook in – zoals ik ze noem – destructieve sektes ziet. Bij mij gaan dan alle alarmbellen rinkelen.”

Stempel

„Sekte of niet,” begint Francisca Flinterman. „Deze kinderen hebben sowieso schade. Ik hoor mensen aan talkshowtafels luchtig praten, schouderophalend soms. Maar op deze manier opgroeien... dat drukt zo'n stempel, je wilt niet weten”, ze veegt tranen weg. „Ruinerwold... Ik hoorde mijn jeugd.”

Flinterman werd geboren in een sektarische bijbelkring in Rotterdam, waar ze tot haar 29ste leefde. „Hopelijk vinden deze kinderen net als ik alsnog de weg naar de samenleving.” Maar hoe zal die toekomst zijn?

We moeten dan eerst geïsoleerd leven schetsen, bepleit Drenth Bruintjes. „De ouders kiezen in dit geval. Waarom? Zeker intelligente mensen zoeken levensverdieping. Sommigen ontdekken destructieve sektes. Iedereen voelt soms een leegte en mensen voelen in die groep ineens vriendschap en zingeving.” De manipulatieve leider voelt dat feilloos aan. „Juist vanaf dat blij gevoel is er een wisseling van benadering, naar deze nieuwe rekrut. De kern van hersenspoelen.”

Het is voor leiders dé techniek om de macht te houden. „De leider trekt je aan. Dan word je plots afgestoten. Een psychologische truc.” Mocht deze dynamiek er in Ruinerwold zijn geweest, dan zal de vader waarschijnlijk de leider zijn. „Dan volgt een typisch menselijke vraag: wat moet ik doen om de aandacht van de leider terug te krijgen? Die kan terugkeren, maar dan moet je iets terugdoen. Eerst heel klein: zoiets als thee zetten.”

Het wordt erger. „Later in dat aantrekken-afstoten worden verzoeken groter. Totdat de leider je laat voelen: als je wilt terugkeren,

Francisca Flinterman groeide zelf op in een sektarische bijbelkring. Pas op haar 29ste viel ze van haar geloof af. „Daar zat ik: alleen op de wereld. Met niets. Geen kaders, geen identiteit.”

FOTO MARCEL ISRAEL

moet je het contact met de rest van de wereld verbreken. Ouders, vrienden en kennissen begrijpen toch nooit wat hier gebeurt. Op het laatst zit iemand anders aan het stuur van jouw gedrag, denken en voelen. De buitenwereld als spiegel is weg.”

Kiezen

Flintermans verhaal begon voor haar geboorte. „In de dichte mist fietsten mijn ouders naar een bijbelkring. Het gesprek vulde een gemis bij mijn moeder. Altijd een zoeker geweest.” Haar ouders voelden zich gezien. Het moment van isolatie volgde snel. „Een oudere zus van mijn moeder was jarig op tweede kerstdag. De bijbelkring had op dezelfde dag een samenkomen. Mijn moeder moest kiezen. Er werd gezegd door de grote leidster, ze heette Jopie: „Wie mijn broeder boven mij liefheeft, is mij niet waard”. Ze gingen niet naar die zus. En zo werd ik in deze bijbelkring geboren.” Ze kreeg weinig direct contact met haar ouders, vaker met andere leden, zoals de leidster. „De bloedband was inferieur.”

Drenth Bruintjes kreeg op haar bank jongvolwassenen. „Die leefden ook vanaf hun jeugd jaren in een destructieve sekte.” Ze wilden vervolgens de maatschappij in. „Een lange weg. Uiteindelijk leerden ze functioneren.”

‘Die kinderen moeten hun hele jeugd inhalen’

Maar eenmaal gevlucht uit de sekte, is de eerste impuls: terug naar de sekte. De werkelijke wereld blijkt vreemd en enger. Er is geen houvast. „Je kan niet meer omgaan met mensen in de samenleving, houdt de groep ze ook voor. Je zal daar ziek worden of een ongeluk krijgen.” Vader Van D. had het eveneens over de verachtelijke maatschappij: „Zodra we betrokken raken in activiteiten in de maatschappij, kunnen we niet meer zo makkelijk het diepste van Gods hart voelen”, schreef hij.

Helpen te doen

Het beroerde: bij de maatschappelijke start voltrekt er inderdaad een apocalyps, die ex-groepsleden werd voorgehouden. „Ze vinden moeilijk een baan, communiceren met onbekenden gaat stroef, al was het maar omdat het taalgebruik in de gemeenschap anders was. Voorbeeld: ik zal je helpen te doen... Het betekent in enkele gemeenschappen gewoon: ik help jou te doen wat ik wil.” Als een nieuwe buurman vraagt: kan ik je helpen? „Paniek.”

Flinterman herkent zich in Drenth Bruintjes' verhaal. „Nog steeds zit er angst in mij. Bij onze kring zeiden ze: denk daar goed over na. En dan sprak niemand met je, heel lang. Later zei een collega dat tegen mij... Luchtrig grappig bedoeld. Jaha, denk daar maar eens over na. Een schok. Hoe kon-ie dat zeggen? De groepsleden bepaalden wie jij was en wat waar was. Ooit kreeg ik één eigen idee, ik wilde vioolles. Onbespreekbaar: blokfluitles, piano, dat was het. Ooit werd er een tekst van Paulus voorgelezen: *getrouwd zijn is goed, nog beter om het niet te zijn*. Ik werd na de tekst aangesproken: 'Ik merk aan jou dat je hoopt dat je een man treft, maar God wil dat je een keuze maakt om dat niet te willen.'”

Hadden de kinderen in Ruinerwold eigenlijk ooit de kans gekregen relaties aan te gaan? Ze vraagt het zich tussendoor af. „We weten het niet... Ik had in ieder geval zo'n behoefte aan een geliefde, maar ik moest ervoor kiezen om alleen te blijven. Niet zodat iemand daar gebruik van kon maken hoor. Ik ben gelukkig alleen geestelijk mishandeld, nooit seksueel.” Ze luisterde en bleef alleen.

De leidster Jopie overleed. „Een nichtje van haar kreeg daarop veel macht. Er kwamen dingen die radicaal anders waren dan in het evangelie van Jopie. Oorbellen, kerst-

Sjoukje Drenth Bruintjes behandelt sekteverlaters. „Ze vinden moeilijk een baan en communiceren met onbekenden gaat stroef.”

FOTO WILBERT BLUZZITTER

bomen... Kettters, maar het mocht ineens.” Een bruiloft volgde. Een verdreven lid mocht komen. Het was bij Jopie heidens. „Opschudding... Ach, Jopie had het ook niet altijd bij het goede eind gehad”, hoorde ik ouderen zeggen op de gang. Alsof Hansje zijn vinger uit de dijk haalde... Als dit niet waar was, dan misschien ook dit niet wat Jopie zei. En dit én dit. Ik viel van het geloof.”

Drenth Bruintjes zucht licht. „Mensen die terugkeren, moeten ook weer contact zoeken met mensen die ze achterlieten, hè. Om het leven op te pakken.” En dat is het lastige bij Ruinerwold, schetst ze. De jongvolwassenen hebben misschien geen contacten uit een vorig leven. „En hebben dus ook niet of nauwelijks een identiteit opgebouwd, om op terug te vallen.”

Aanhaken in de samenleving is relatief makkelijker voor mensen die op latere leeftijd een sekte inkropen. Geboren sekteleiden kunnen een grote identiteitscrisis krijgen. Flintermans verhaal bewijst het. Heel de bijbelkring bij Flinterman klapte uit elkaar, door de frisse wind. „De een na de ander vertrok. Ook mijn ouders. Ik moest op mezelf wonen. Daar zat ik: alleen op de wereld. Met niets. Geen kaders, geen identiteit. Mijn enige identiteit was: de kring. Ik kon niet met mezelf leven en kreeg boulimia.”

Met dagbesteding als studie, werk of reizen komt snel de laatste stap, vertelt Drenth Bruintjes. „Waarop cliënten een eigen identiteit hanteren, gebruik kunnen maken van zelfbeschikingsrecht en eigen vrije wil...” Ze vallen niet meer terug.

Bloemetjesbehang

Flinterman is zover, nadat ze boulimia overwon de afgelopen twintig jaar. „Zie mijn behang. Die bloemetjes, rood en fel. In mijn jeugd waren alle muren wit en de meubels donker. De keuze van deze inrichting, voor een ander heel gewoon, het maakt mij heel trots. Ik werk nu bij de GGD Amsterdam en ik besloot over mijn jeugd het boek *Een Briefje Uit de Hemel* te schrijven.”

Onlangs nam ze vioolles. „Waarmee ik het kind inhaal dat ik niet mocht zijn. Dat is ook wat ik de kinderen van Ruinerwold straks gun.”

Bij Sektesignaal blijft het dinsdag bij één telefoontje. Wat als Drenth Bruintjes via de telefoondienst of aan haar praktijk een Ruinerwoldse kind krijgt dat geholpen wil worden. „Wat dacht je? Welkom natuurlijk.”